

8740
MHC 1.761

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamiások küldendők.

Megjelen: hetenként egyszer szombaton, másfél lven.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

ÓRÁK

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrendé-
lésekre különös gondot fordítok!

Pontos

kiszolgálás ;

jutányos

árak !

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz.

Az ev. ref. egyházak szállítója,

M. kir. államvasutak

Téli menetrendje.

A vonatok indulása Debreczen állomásról. — Érvényes 1910. október hó 1-én.

D é l e l ő t t					D é l u t á n				
vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?
1713	2 20		szv.	Püspökladány, Budapest k. p. u.	1705	12 10		szv.	Budapest k. p. u.
1706	2 44		"	Máramarossziget, Körösmező	4404	12 15		"	Hajdunánás, Tiszalök
4212	4 35		vv.	Tiszafüred, Füzesabony	1702	12 20		gyv.	Máramarossziget, Körösmező
1721	5 09		mtv.	Püspökladány	4710	12 26		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
1710	5 10		szv.	Szatmárnémeti	4716	2 20		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
4702	5 15		"	Nyiregyháza, Szerencs	1770	3 11		tvsszsz	¹⁾ Érmihályfalva
4402	5 30		mtv.	Hajdunánás, Tiszalök	1745	3 45		"	Püspökladány
4408	8 09		"	Hajdunánás	1708	3 56		szv.	Máramarossziget, Körösmező
4704	8 51		szv.	Nyiregyháza, Szerencs	4706	4 28		"	Nyiregyháza, Szerencs
1703	8 57		gyv.	Budapest k. p. u.	4406	4 36		"	Hajdunánás, Tiszalök
4512	9 41		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértés	1701	4 42		gyv.	Budapest k. p. u.
1742	10 00		tvsszsz	Királyháza	4514	4 51		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértés
4204	11 33		szv.	Tiszapolgár, Tiszafüred, Füzesabony	4214	2 58		"	Tiszapolgár, Tiszafüred
1747	11 28		vszsz	Püspökladány	1704	6 57		gyv.	Szatmár-Németi
4414	11 11		mtv.	Hajduböszörmény	4410	7 00		mtv.	Hajdunánás
					4708	7 06		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
					1709	9 00		"	Püspökladány, Nagyvárad
					4714	10 38		mtx.	Nyiregyháza
					1707	10 40		szv.	Budapest k. p. u.
					1712	10 53		"	Máramarossziget

¹⁾ Csak a debreczeni országos vásárok két napján közlekedik.
*) Télen is

Jegyzet
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 12 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

A vonatok érkezése Debreczen állomásra. — Érvényes 1910. október hó 1-től.

D é l e l ő t t					D é l u t á n				
vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	honnan ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	honnan ?
1713	1 29		szv.	Máramarossziget	1702	12 08		gyv.	Budapest k. p. u.
1706	2 18		"	Budapest k. p. u.	4413	2 00		mtv.	Hajduböszörmény
1720	5 03		"	Nagyvárad, Püspökladány	1744	2 51		tvsszsz	Püspökladány
4713	6 35		mtv.	Nyiregyháza	4513	3 05		vv.	Nagyléta—Vértés, Derecske
1711	6 48		szv.	Királyháza	4705	3 24		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
4401	7 14		"	Tiszalök, Hajdunánás	1708	3 36		"	Budapest k. p. u.
4511	7 20		vv.	Nagyléta—Vértés, Derecske	4403	3 40		mtv.	Tiszalök, Hajdunánás
1742	7 46		tvsszsz	Püspökladány	1701	4 22		gyv.	Körösmező, Máramarossziget
4211	7 54		vv.	Tiszafüred	4213	5 31		vv.	Füzesabony, Tiszafüred
4701	8 04		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4405	6 30		szv.	Tiszalök, Hajdunánás
1703	8 46		gyv.	Szatmár-Németi	4715*)	6 33		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
1722	9 36		mtv.	Püspökladány	1709	6 43		szv.	Szatmár-Németi
4407	11 26		"	Hajdunánás	1704	6 49		gyv.	Budapest k. p. u.
4703	11 22		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4707	8 46		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
1705	11 40		"	Körösmező, Máramarossziget	4515	9 25		szv.	¹⁾ Derecske
					1712	9 46		vv.	Budapest k. p. u. Püspökladány
					1707	10 12		szv.	Körösmező, Máramarossziget
					4400	10 13		"	Hajdunánás
					4203	10 07		mtv.	Füzesabony, Tiszafüred, Tiszapolgár
					4711	10 26		szv.	Szerencs, Nyiregyháza

¹⁾ Május 15-től szeptember 15-ig csak ünnep-és vasárnapokon közlekedik.
*) Télen is

Jegyzet.
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 15 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

MHC 1.761

Harmincegyedik évfolyam.

6. szám.

Debrecen, 1911. Február 4.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
irólamiások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton. másfél lven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

A KIRÁLYTÓL.

(Sütő Kálmán diplomája.)

Mi I. FERENCZ JÓZSEF, Isten kegyelméből Ausztria császára, Magyarország apostoli királya, Cseh király, Ausztria főhercege, Erdély nagy fejedelme, Morvaország örgrófja, Felső- és Alsószilézia, Zátor, Teschen, Friaul, Ragusa és Zára hercege, Habsburg, Tirol grófja stb. kegyelmes beleegyezésünket adjuk ahhoz, hogy kedvelt hivünk

SÜTŐ KÁLMÁN

munkácsi ref. lelkész, beregmegyei esperes sok esztendei serény munkálkodásának elismeréséül

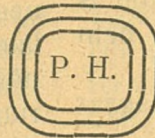
Ferencz József lovagrendünk tagjává

kineveztessék.

Melynek hiteléül kiállítottuk jelen saját aláírásunkkal ellátott és rendünk kancellárja által ellenjegyzett okiratunkat.

Kelt birodalmi székhely- és fővárosunkban Bécsben, ezerkilencszáztíz évi december hó 25-ik napján, uralkodásunk hatvanharmadik esztendejében.

Ferencz József s. k.

báró Helfert s. k.,
kancellár.

OSZK Ielt.
Hilapár
v. 11751987

Iskolai autonomia.

Budapest székesfőváros polgármesterének cikke az iskolákról* széles körben érdeklődést keltett. Mi is átalvettük azt és siettünk lekö-zölni, mert úgy találtuk, hogy Bárczy, midőn a főváros iskoláinak önrendelkezési jogát hangsúlyozza, a mi ref. felekezeti iskoláinkat is védelmezi s midőn az államosítás hátrányaira rámutat, a mi körünkben is folyamatban lévő államosítási tö-rekvések ellen is használható érveket szolgáltat.

Azokat a kijelentéseket is helyeseljük, ame-lyekben az iskolák szabadságát és függetlenségét védelmezi és az iskolai önkormányzat szükségességét hangsúlyozza. Nagyon is kívánatos-nak tartjuk mi is, hogy az iskola a hatalomért való dulakodás színterévé ne tétessék és mind a pártoktól, mind a hatalmi törekvések befo-lyása alól felmentessék.

A közoktatás teljes államosítása, jól meg-értsük, az egyetemes államosítás elleni állásfog-lalását azonban nem tehetjük a magunkévá és nem vagyunk vele egy véleményben; a szülők iskolaválasztási szabadságáról és az iskoláztatási kényszerről adott u. n. szabadelvű és haladó kijelentéseit pedig nem osztjuk, sőt azokat egye-nesen reactionáriusoknak találjuk és úgy a haladás, mint az állam szempontjából nagyon is aggodalmasnak tartjuk.

A szülők szabadságának ürügye alatt sza-badították ránk a lélekhalászatot és törték össze a vallási egyenlőséget biztosító 68. évi 53. t.-c. erősségeit.

Az állam jól felfogott érdekéből pedig egy-általában nem találjuk helyesnek, ha „mindenki abba az iskolába viszi gyermekét, amelynek irányát, szellemét a maga felfogásával legjobban egyezőnek tartja.“ Ez a tétel teljesen felszaba-dítja a nemzetiségi és a bócher zugiskolákat és egyenjogositja a többi állami szempontból kifo-gástalan kultur-intézetekkel. Még olyan szüle is nem egy akadna, aki semmiféle iskolába nem vinné gyermekét.

Ezt pedig művelt embernek és magyar embernek nem lehet helyeselni.

Ezért nem helyeseljük a közoktatás álla-mosítása ellen való elvi állásfoglalást sem.

Mi megmaradunk a ref. egyház régi ha-gyományai mellett és a 48 iki törvények libe-rális álláspontján és a közoktatásügyi ellátását állami feladatnak tartjuk ma is. Az Apponyi-féle bukét elméletet, mely a felekezeti szempontokat

állítja előtérbe, nem osztjuk és aggodalmaink vannak a Zichy nekünk is kedvezni látszó, a felekezeti oktatás államfentartó hivatását hang-súlyozó elmélete ellen is.

Distingváljuk. A hazafias szellemű egyházak magyar tannyelvű iskolái és azok között a mi ref. iskoláink államfentartó hivatást végeztek, de államellenes irányt szolgáltak a nemzetiségi egyházak iskolái és destructiv irányban mű-ködtek ma is tovább. Ezt tűrni nem szabad, lovat adni alá nem okos dolog és előmozdítani öngyilkosság.

Hisszük és valljuk, hogy a magyarság sorsa és az állam jövője az egységes ma-gyar műveltség és kultúra kérdésén fordul meg és ezért elkerülhetetlennek tartjuk, hogy az állam mindnyájunk s a köz jól felfogott érdekéből ezeket a nem egységes műveltséget adó, hatá-rozottan ellenséges célt szolgáló iskolákat a maga kezébe vegye. Ez irányban az államosítás ellen semmi kifogásunk nincs.

De éppen olyan szükségesnek tartjuk azt is, hogy azokat az iskolákat és tanintézeteket, amelyek eddig is saját körükben ugyan ezt a célt szolgálták, ne bántsa, ne államosítsa, sőt ellenkezőleg, minden lehető segítséggel támo-gassa. És mindennekfelett szükségesnek itéljük, hogy a biztos kézben levő, akár felekezeti, akár községi, akár állami iskoláknak nagyobb sza-badság, sőt egyenesen megfelelő autonómia adassék és biztosíttassék.

A Bárczy fejtegetéseit éppen e pontnál tartjuk különösen fontosoknak és figyelmet érdemlőknek.

Bárczy figyelemreméltó érveket hoz fel az állami kényszeriskola ellen és éles szemmel látja a tultengő állami bürokratismus hibáit. A fővárosi tanügy körében szerzett tapasztalatai alap-ján jogosan felpanaszolja „hogy az ország fő-városának nem szabad saját iskolára, saját em-berei által szabadon felügyeletet gyakorolnia; nem határozhatja meg egységesen polgári isko-láinak iskolakönyveit; nem szervezhet egy óvó-női, tanítói vagy tauári állást sem a miniszté-rium hozzájárulása nélkül“.

Mindez hiba és baj, de a bajt nem orvo-soljuk meg azzal, hogy egyedül csak a főváros iskoláira nézve teszünk kivételt.

A baj egyetemes és ha az állami iskolák kényszer-iskolák, akkor a nemzetiségiéik még inkább azok. Az állam csak politikai maguk tartásáért zavarhatja a tanítókat, a nemzetiségi egyházak magyarságukért is üldözik a tanítókat.

És bántó hatalmi vagy bürokratikus beavat-kozások nemesak a fővárosban fordulnak elő,

* Megjelent a Magyar Figyelő 1-ső számában, a lapunkban is a 3-ik és 4-ik számban.

hanem a mi iskoláinknál is. És az iskolai autonómiaira nemcsak Budapesten volna szükség, hanem az egész vonalon.

Nálunk az iskolai önkormányzatot a tételes törvények biztosítják. Meg volt kezdetül kezdve és meg van az ma is. Eleinte teljesen beolvadt a közegyházi autonómiába, ma már belsőleg is fejlődni kezd.

Tanítóink hivatalból helyet foglalnak a presbitériumokban, az egyházmegyéken, a kerületen sőt a zsinaton is.

Nem sok van hátra, hogy a teljes iskolai autonómia is kialakuljon és azt a lépést, a mi még a teljességből hiányzik, nekünk is meg kell tenni.

Vannak iskolaszékeink, ezeket iskolai tanácsra kell átalakítani és e tanácsban kell helyet adni az iskolába járó szülők képviselőinek is.

E tanács foglalkozzék nemcsak az iskolai dolgokkal, hanem első fokon az iskola anyagi ügyeivel is.

A középiskolák telett van a helyi igazgatótanács, ezeket minden középiskolákban szervezni kell, de az osztálytanár körül szervezni kell olyan intézményeket is, amik a szülőknek a bevonását a nevelés tökéletesebbé tételére lehetővé teszik és az iskolának az élettel való kapcsolatát erősítik.

A főiskoláknak pedig még teljesebb autonómiát kell adni.

Ez az autonómia sok felesleges gondtól és munkától megkímélné a mi nagy apparátussal dolgozó, évenként csak kétszer gyűlésező s nem kormányzatra és adminisztrációra, hanem inkább az ellenőrzésre szolgáló hivatalos testületeinket és több szabadságot biztosítana tanítóinknak, tanárainknak s lehetővé tenné, hogy hivatásukat még sikeresebben szolgálhassák.

Itt említem meg, hogy én iskolafentartó egyházainknak minden általuk fentartott iskola után szavazati jogot adnék és biztosítanék. Nem tartom elégnek, hogy az egyházak előtt mi csak a közegyház érdekeit hangoztassuk és őket felekezeti iskoláik fentartására csak ez alapon buzdítsuk.

Nem tartom helyesnek, hogy azok az egyházak, amelyek iskoláikat feladták, éppen annyi joggal birjanak és úgy szavazzanak, mint azok, amelyek az iskolai terheket is emelik. A több kötelesség több joggal jár s e több jogot egyházaink az iskolafentartás címén inkább igényelhetik, mint a nagyobb lélekszám alapján.

A helyes kibontakozást azonban csak a teljes iskolai autonómia kiépítésétől várom és

most is ezt sürgetem. Az eddigi lépéseket ez irányban rendkívüli fontosnak tartom és megbecsülöm. Látom, hogy a községi, városi és állami iskolák és különösen a nemzetiségi egyházak iskolái, még a róm. kath. iskolák is, ma is jogtalan páriák és úgy belső ügyeiket, mint adminisztrációjukat tekintve, kényszer tanintézetek. Autonómiát kell hát adni nekik és tanítóiknak olyan szervezetet és jogokat kell biztosítani, mint legalább a mieinknek. De nekünk sem szabad az eddigi helyes uton megállani, hanem a megkezdett irányban tovább kell haladni. Azé a jövő, akié az iskola. Az iskola pedig akkor lesz igazán a miénk s akkor munkálja teljes erővel a magyar kultúra ügyét, ha az állam az egyház törvényeinek keretében, ha a jogos érdekek és ellenőrzés biztosításával önrendelkezési jogot nyerend és autonómiája kiépül. Autonómiát hat az iskoláknak.

dr. Ferenczy Gyula.

Az antimodernista eskü.

(Folytatás.)

Az antimodernista eskü a következőképpen hangzik: Én, — határozottan megbecsülöm és elfogadom összesen és egyenként, amelyeket az egyház csalhatatlan vezetősége felállított, megerősített és kijelentett — különösen a tannak azon fejezeteit, amelyek a mai kor tévelygéseivel egyenesen ellenkeznek. Először is nyilván vallom, hogy Isten, minden dolog lényege és vége az ész természetes világával azok által, amelyek lettek t. i. a teremtés látható munkái által, valamint az ok a végrehajtás által bizonyára felismerhető, sőt megmutatható. Másodszor: A kijelentés külső bizonyosságait t. i. az isteni tetteket, főképpen a csodákat és jóslásokat elfogadom s mintegy az isteni eredetű keresztyén egyház legbizonyosabb jeleinek ismerem és ezekről azt tartom, hogy azok minden kor és ember, tehát a mai kor értelmének is nagyon megfelelnek. Harmadszor: Éppen így szilárdan hiszem, hogy az egyház a kijelentett ige őrizője és tanítója, ő határozta meg közelebről és egyenesen, mikor élt a történelmi Krisztus — s hogy az (t. i. az egyház) Péteren, az apostoli papuralom alapítóján és ennek örökkévaló utódain épült fel. Negyedszer: Őszintén elfogadom, hogy az igazhitű atyák a hittant az apostoloktól ugyanazon értelemmel és mindig ugyanazon véleménnyel származtatták át reánk; ennél fogva határozottan visszautasítom ama dogmák fejlődésének eretnek koholmányát, melyeket bárki is más az egyház előbbeni felfogásától ellenkező értelemre változtat át; hasonlóképpen kárhozzatok minden tévelygést, amely szerint az isteni megállapo-

dás helyébe, amely Krisztus jegyesének adatott át s ez által őrzendő meg, — bölcsészeti találmányt tesznek vagy pedig az emberi tudás szüleményét, amelyet lassanként az emberek törekvése elferdített s jövőre pedig bizonytalan haladással akar tökéletesíteni. Ötödször: Teljesen elfogadom és őszintén vallom, hogy a hit a vallásnak nem vak, a lelkiismeret rejtekéből származó felfogása, mely a szív és az akaratnyilvánulásnak nyomása alatt alakul át erkölcsileg, hanem az ész jóváhagyása a külsőleg, hallomásból szerzett igazságnak, amely szerint t. i. azokat, amelyeket a személyes Isten, a mi teremtőnk és Urunk mondott, bebizonyított és kijelentett igazságnak lenni hiszünk el a legfőbb igazságos Isten tekintélye miatt.

Magamat is azzal a tisztelettel, amint illik alávetem s ragaszkodom azokhoz a kárhóztatásokhoz, kijelentésekhez s minden rendelethez, amelyek a „Pasceudi“ encyklikában és a „Lamentabeli“ decretumban foglalvák, különösen arra nézve, amit dogmatörténelemnek neveznek. Éppen így helytelenítem azok tévelygését, akik azt állítják, hogy az egyház által meghatározott hit ellenkezik a történelemmel s a katolikus dogmák, amely értelemben most felfogják, nem egyeztethetők össze a keresztyén vallás igazi eredetével. Kárhóztatom is és visszautasítom azok véleményét, akik azt mondják, hogy a keresztyén embert a nevelés kettős személlyel ruhazza fel, az egyik a hívőé, a másik a történészé s mintegy szabad a történésznek azokat megtartani, amelyek a hívő hitének ellene mondanak vagy olyan feltevéseket állítani fel, amelyekből az következik, hogy a dogmák vagy hamisak vagy kétségesek, — éppen csak hogy tagadásba nem veszik ezeket. Hasonlóképpen hibáztatom a szentírás megítélésének és magyarázatának azon módját, amely mellőzve az egyház hagyományát, a hit szabályzatát a szentszék zsinórmértékét a racionalisták koholmányához ragaszkodik s a kritikai szöveget mint egyedüli és legfőbb szabályt éppen olyan szabadon, mint vakmerően fogadja el. Ezenkívül visszautasítom azok véleményét, akik azt tartják, hogy tudásra bizandók a theologiai történelmi tudományok vagy az ilyen dolgok irójának tartandó fel előbb az ítélet, mielőtt megfogalmazzák akár a katolikus hagyomány természetfeletti eredetéről, akár az istenileg megígért hatalomról, amely minden kinyilatkoztatott igazságnak örök megőrzésére vonatkozik, azután az egyes atyák szent iratait, bármely tekintély választotta is külön azokat — kizárólag a tudomány elvei szerint magyarázni még pedig az ítélet azon szabadságával, amellyel bármely közönséges emlékeket szoktunk vizsgálni. Végül vallom, hogy teljesen távol állok azon tévelygéstől, mely szerint a modernisták azt tartják, hogy a szent hagyományban nincsen semmi isteni vagy, ami még rosszabb, pantheistikus értelemben fogadják azt el, úgy, hogy semmi más nem marad hátra, mint az a pusztán és egyszerű tény, miszerint a

történelem közönséges tényeivel hasonlítandó össze, nevezetesen azon emberek hagyománya, akik szorgalmukkal, leleményességökkel és eszközzel folytatják a következő koron át a Krisztus és az apostolai által be nem végzett iskolát. Ezután szilárdan fentartom és életem utolsó lehelletéig megtartom az atyáknak az igazság biztos adományáról való hitét, amely meg van, meg volt és meg lesz az apostoloktól a püspökség örökségében, hogy ne azt tartsuk, ami látszhatik jobbnak és alkalmasabbnak bármely kor műveltsége szerint de sohasem higyjünk másképpen, mint ahogy a határozott és változhatatlan igazságot kezdetben az apostolok predikálták!

Fogadom, hogy mindezeket hűségesen, teljesen, őszintén megtartom, sértetlenül megőrzöm s azoktól sem tanítással, sem bármi módon szóban és írásban el nem hajlom. Így ígérem, így esküszöm, így segítsen Isten!”

A modernista eskü az ó-szövetséges szerkezetével, itt-ott kétértelmű kifejezésével bizonyára szép latin stílusgyakorlat, de végeredményben nem egyéb, mint a katolikus papok és tanárok lelkére rakott bilincs, amelytől aki szabadulni akar, állását veszíti, aki pedig magán türi, úgy érzi, hogy láthatatlan szárnyakon viszik vissza a legsötétebb korba. A modern katolicismusra a pápai hatalom nagy erővel lecsapott s minden erejét felhasználja annak az elnémitására. Pápai parancsra zárták be Perugiában a papnöveldeket, amelyet XIII. Leó gazdagon felszereltetett. A bezáratás oka az volt, hogy ez az intézet a modernismus főfészke volt. Már 3 évvel ezelőtt elmozdították állásától Francassini rektort a modern eszmék miatt. Ellenben agyba-főbe dicséri a pápa egyik levelében (1910. szeptember 15.) Decuntins freiburgi (Svájc) egyetemi tanárt, amiért „Modernismus az irodalomban“ című munkájában a felvilágosodás ellen ír.

Természetesen leghevesebb ellenállást fejtik ki az antimodernista eskü ellen Németországban. Bajorországban, a reformkatholicismus ezen főfészkeben — sokan úgy a papok, mint a tanárok közül egyenesen megtagadták az eskü letételét. Poroszországban az állam védelmezi meg mindazokat, akiket a katolikus egyház az eskü le nem tétele miatt üldözöbe vesz. A németországi főiskolai tanárok egyesülete határozottilag kimondotta, hogy tagjai sorából kizárja azokat, akik az antimodernista esküt leteszik s ez által előre lemondanak a kutatás és a tudomány szabadságáról. Hozzájok csatlakoztak az osztrák főiskolai tanárok is ezen év január 24-én dr. Ebner volt egyetemi rektor elnöklete alatt Bécsben tartott gyűlésökben. Azon lelkészek számára, akik az antimodernista eskü megtagadása miatt kilépnek az egyházból, Németországban nagyarányú gyűjtést rendeznek. A gyűjtés eddig 60,000 márkát eredményezett.

Hát nálunk hogy áll a dolog? Papok, tanárok

szolgamódra letették a mult év december 31-ig, mint utolsó terminusig az antimodernista esküt. Egyik-másik egyházmegyében nem személyesen tették le a papok az esküt, hanem az irott mintát kiküldték számukra s azt alá kellett írniok. Nagyváradon a püspökségi uradalom tisztjeivel is letették az ominosus esküt. Szegény ispánok és kasznárok, — vajjon mi közük nekik az antimodernista eskühöz. Ott, künt a mezőn vagy a magtárban, a marhaállomány meg szemlélése közben vagy a eselések szidása mellett aligha gondolnak arra hogy valamely munkát irjanak a reformkatholicismus érdekében s rajongjanak egy Schell, egy Wahrmund akciójáért, feltéve, hogy ezekről az urakról s az általuk képviselt irányról valaha hallottak valamit. Bizony nagyon szomorú fényt vet a magyar katolikus klerusra az a szolgálalkütség, amely egyetlen egy tiltakozó szót sem talált az emberi lélek legszentebb törekvésének, a szabad vizsgálódásnak lenyugözését célzó antimodernista eskü ellen.

V—n.

(Vége.)

Kultusz-reform.

— Folytatás. —

A cherubimok elhelyezésére nézve ez az isteni parancs: „orcájuk a kegyelemnek táblájára nézzenek“.¹ Van valami erre emlékeztető hely a szentírásban? : A mi váltságunk titkába „az angyalok is nagy kíváncsisággal kívánnak betekinteni.“² Már pedig, mint láttuk, az elégtételnek váltságnak, kegyelemnek szimbóluma az arany caporeth, amit a cherubok szárnyaikkal befedeztek és amire sóvárgó szemekkel tekintettek. Általában az angyalok „szolgáló lelkek“, kik szolgálatra kiküldtetnek azokért, akik az idvességnek örökösei lesznek“.³ Ott vannak az Isten országa dolgainál kezdettől végezetig. Ott vannak az átok, a törvény, a megvalósulás, a váltság minden jelentős mozzanatainál.⁴

Röviden megemlítem, hogy a cherubok magasabb angyali lények, kik Istenhez közel állanak s főként ott kísérik és szolgálják őt, „ahol magát az ítéletben vagy kegyelemben nyilatkoztatja.“⁵

A tökéletesség legmagasabb fokán álló teremtmények (Zoa). A négyféle ábrázat u. m.: az ember, oroszlán, bika, sas ábrázata ezt a tökéletességet fejezi ki. Régi zsidó közmondás szerint: „Négy legjelentékenyebb dolog van a világon: az oroszlán a vadak között, a bika a tenyészállatok között, a sas a madarak között, az ember valamennyi között, de Isten legmagasabb mindenekfelett“. Az oroszlán jelenti a királyi méltóságot, a bika a tenyészeti erőt s a

teremtést, a sas a hatalmas lendületet és éles látást, a mindenütt jelenvalóságot és mindentudást, az ember a szellemiséget. És így jelképezik úgy a teremtmény kitelhető legnagyobb tökéletességét, valamint az Isten tökéletességének tulajdonait.

Vonatkozásba hozva a Süneset után elrettentő, tiltó cherubimmal s a bünbe esett Ádám lelke háborgásával a sátorban levő szelidebb alaku cherubokkal s ezeket ismét a kegyelmet jelentő kegyelemtáblájával s az angyaloknak elsorolt szolgálatával az Isten országában, minden irányu teljességében ezt az értelmet találok meg a cherubimokban: az elesett, eltiltott ember az idvesség igéjének szolgálatával megvilágosítva megtérvén váltságot, kegyelmet nyer. Ez az Istennel kibékült jó lelkiismeretű igaz ember. Az Isten pedig igazságát irgalmával egyenlítően ki, hogy aztán lelki-
testi áldásainak kegyelmét bőven osztogassa mindenütt: a tökéletes Isten.

Az angyalok rendszeren ifju vagy férfi alakban jelennek meg. Hogy a cherubimok ilyen négyes alakban és többször az élő, akarattal teljes kerek felett mutatkoznak, az pozitív bibliai hittel is úgyis megfejtethető, hogy Isten erőt és hatalmat adott nekik, hogy mint szellemi lények a szolgálatjukhoz vágó eszmék megfelelő kifejezésére ezen erősen szimbolikus alakban materializálják magukat. Hatalmas, élő bizonyosságok az egész biblia az ő- és ujszövetség gazdagon jelenyező természetével. (Ezt bizonyítják a fehér fénylő ruhában és tündöklő ábrázattal megjelenő angyalok is). Ennyit a cherubimokról a sátor jelbeszédéhez való viszonyukban.

*

Jegyzet. Mivel az angyalok az üdvtörténetben és a kultuszban gyakran megjelennek úgy az ő-szövetségben, mint az újban s a kereszténység kultusztörténetében, talán nem felesleges, ha azok való létére rámutatunk, sőt nagyon szükséges ez, mert mélyre vágó elvi jelentőségű dolog, hogy a cherubimalakok úgy a sátorban, mint a Salamon templomában valósággal létező teremtett dolgok, avagy csupán eszméknek kifejezései-e?

Egykor a sadduceusok, a multban és a jelenben a racionalisták, pantheisták és materialisták elvükhöz képest következetesen tagadták és tagadják az angyalok létezését. Hogy Strauss és társai szerint az angyaltan a modern felfogással összhangzatba nem hozható, a kopernikusi világrendszerbe mint képtelenség be nem illeszthető: ezen nem csodálkozom.

De hogy úgy a multban, mint a jelenben sok pozitív jézusi hitű theologus és lelkész tagadja az angyalok valódi személyes létezését, azon mint ellentmondáson megütközöm.

Az Istent, szellemet és Jézust hívök kész talapzatán állva, igen könnyű dolog volna az angyalok valószínűségeinek bebizonyítása. Valasszuk a nehezebb feladatot a tagadó irányu racionalisták és materialistákkal szemben. Csupán a bizonyítás kedvéért az ő álláspontjukról induljunk ki a számítással. Mint már más nevek alatt máskor, most is előveszem a gondolkozási matheizist. Induljunk ki a semmiből, meg a valamiből. Ha egy valami megvalósult, akkor ugyanazon lehetőségi logikai alapon megvalósulhat egy másik valami is és így tovább, míg nem valami logikai képtelenségről van szó. Most vegyük számtani haladványba az ugyanazon lényegű valamiknek fokozódását. Vegyük fel például a szellemet a vadembertől, fel a tanult, okos, kitünő, híres, lángeszű, világhírű embe-

1 II. Mózes 25 : 20.

2 Péter 1 : 12.

3 Zsidók 1 : 14.

4 I. Mózes 3 : 24 ; V. Mózes 32 : 2 ; Zsoltárok 68 . 18. stb. stb. ; Lukács 1 : 26 ; Máté 1 : 20 ; Lukács 2 : 9, 13. stb. ; Jelenések K. : Sőt ott lesznek az utolsó tfeletkor is. Máté 25 : 31 ; 13 : 41 ; I. Thess. 4 : 16. stb.

5 I. Mózes 3 : 24 ; II. Mózes 25 : 17 ; Ezékiel 1 : 10 ; 10 : 11 ; Ézs. 37 : 16 ; I. Kir. 6 : II. Kir. 34 ; I. Sámuel 4 : 4. stb. ; Jel. 4 : 72. stb.

rekig. Nos, szük határu és képességü tapasztalatunk előtt a fokozat megszűnt. Ámde a számtani s logikai lehetőség ugyanazon alapon, tehát a képtelenség jogos vádja nélkül halad tovább. Az ismusok és isták által féire nem billentett józan ész arithmetikája szerint lehetnek még magasabb szellemi lények s még azoknál is magasabbak (a bibliai angyalok, erők és hatalmaságok fokozatai!) és így tovább. A szellemet körülburkoló organum szükségére vagy finomságára s ezzel természetesen összefüggőleg látható vagy láthatatlan voltára nézve ugyanazon fokozódás lehetőségének logikai haladványa illik, ami az organumokra nézve már itt e természeti világban is részben tapasztalható. (Hogy szemszerkezetünk s felfogó szellemünk tehetősége a végtelenséggel szemben, sőt: már a föld szük természeti létevel szemben is nyomoruságosan korlátozott, azzal a haladvány logikája ugyan mit se törődik.)

(Folyt. köv.)

A karánsebesi református egyház története.

Irta: Nemes Sándor.

Aki a mai Karánsebes lakóit nemzetiségi és felekezeti tekintetben jól ismeri, de nem ismeri a város pár száz év előtti történetét, nem kis csudálkozással olvashatja e címet. Hihetetlennek gondolja ugyanis, hogy a ma teljesen görögkeleti oláh jellegű város lakói valamikor a „magyar vallás” hívei lettek volna. S pedig, amint látni fogjuk, azok voltak.

Ami magát a várost illeti, az hazánk egyik legrégibb városai közé tartozik. Már az Árpádok korában történik róla említés, amidőn IV. László király 1290. április 29-én meglátogatja.¹ A XVI. század elején pedig már városi rangra emelkedik, amint azt az 1503-ik évből fentmaradt pecsétnyomójának Sigillum civitatis Caransebesienis Anno 1503. körirata igazolja. De igazolják az akkori oklevelek is, melyeken a fejedelmek következetesen civitas nonstra Caransebes neven említik.

Hogy a reformáció korában mennyi lehetett a lakóinak száma, hiteles feljegyzés hiányában nem tudjuk, de az a tényszerű hiteles okmány, mely a város akkori fekvését, kiterjedését, utcáit a lakosok telek- és birtokvásárlásait írja le s melyeket Pesti Frigyes a Szörényi Bánság története című munkájában bámulatos részletességgel közöl; továbbá, hogy Szörénymegyének, valamint a szörénységi oláhkerületeknek és egy pár esetet kivéve, a bánoknak is Karánsebes volt a székhelye, azt bizonyítják, hogy nem lehetett kevesebb a mainál. (6000 lélek.)

Arra sincs hiteles feljegyzésünk, hogy a lakosok között a magyarok vagy az oláhok voltak-e többségben, de ha tekintetbe vesszük (Pesti Frigyes szerint), hogy „lakosságát nagy részben a szörénymegyei nemesség képezte, amelynek tagjai itt sok házat birtak, hogy a városban a magyar nyelv birtulsullal, hogy a városi hatóság levelezése magyar nyelven folyt és hogy tanukihallgatáskor e nyelvvel éltek a felek, továbbá, hogy a törökök kiűzetése után 1688-ban a bécsi udvarhoz küldött követeknek a város azt adja utasításul, hogy

„mivel ez a föld magyar tiszték nélkül nem volt, nem is lehet, a régi mód szerint működő tiszték ide alkalmaztassanak kellő szabadsággal és auctoritással”. — az oláhság távolról sem birhatott akkora számbeli tulsulyival, mint ma. De bárminő volt is a magyarság és oláhság közti számarány, annyi kétségtelen, hogy a vezető szerep a magyarság kezében volt és hogy a várost magyar lakói az akkori idők műveltségének a színvonalán tartották. Ez időből a karánsebesi magyarságnak külföldi egyetemeket látogató fiairól is vannak feljegyzések. Ilyenek voltak Karánsebesi István, aki 1527-ben a bécsi és Gergely karánsebesi rektor, aki 1521-ben a krakkói egyetemet látogatta.¹

A reformáció Karánsebesen két vallásfelekezetet talált. Az oláhok a görög keleti, a magyarok a római katolikus vallás hívei voltak. A görög keletiek lelki gondozásának mikéntjéből abból az időből keveset tudunk; azok hierarchiája még fejletlen volt. A római katolikusokat a Ferencrendi szerzetesek gondozták, akiknek itt a reformáció idejében zárdájuk volt.²

Amint a reformáció átlépte Magyarország határát, csakhamar eljutott Karánsebesre is. Elhozta azt maga Petrovits Péter, előbb temesi főispán, majd 1548-tól 1551-ig karánsebesi bán, aki tudvalevőleg a Kálvin-féle reformációt elfogadó magyar főurak között a legelső közé tartozott. Az ő befolyása alatt a karánsebesi magyarság csakhamar meghódolt az új vallásnak s megalakította a karánsebesi református egyházat, amely az 1545. táján kikerekített s 1692-ben megszűnt zárdái vagy beszerméni egyházmegyében a 66-os sorszám alatt szerepelt.³

Hogy a karánsebesi református egyháznak az első híveket a római katolikus egyház adta, kitűnik abból, hogy a templom birtoklása felett viszály támadt a római katolikusok és reformátusok között. A reformátusok valószínűleg többségben lehettek s ezen a címen magokénak tartották a templomot, viszont a katolikusok az előbirtoklás címén formáltak jogot hozzá. Az ügy végre is 1564-ben a segesvári országgyűlés elé került, amelyen aztán János király elrendelte, hogy a templomot a két felekezet felváltva használja s az isteni tisztelet alatt egymást ne háborgassák.

Hogy aztán milyen fogantatja lett János király eme rendeletének, mikor szűntek meg a surlódások a két felekezet között, nem tudjuk, de tény, hogy a református egyház lassankint annyira megerősödött, hogy a XVII. században saját temploma volt, mely a belváros (tehát a vár) piacán állott;⁴ a római katolikusok pedig annyira megfogyatkoztak, hogy már papot sem voltak képesek tartani. Kitűnik ez Bethien Gábor, erdélyi fejedelemnek 1624. július 8-án a gyulafehérvári diéta közbenjárására kiadott ama rendeletéből, mely többek között azt mondja, hogy „ők is (t. i. a római katolikusok) privátus helyen magok vallásán való papot tarthatnak és azt, ahol szerét tehetik, maguk közé levihetik ünnepnapokra, lelkivigasztalásukra és religiójuk szerint való exerciciumokra, addig, míg oly egyházi emberek szerét tehetnék, aki annueitim fiztésekért itt Karánsebesen laknék, de az ortodoxa religion levő prédikátornak fizetését kiki közülük személy szerint

1. Lásd Pesti Fr. A szörényi bánság története. 115. lap.

1. Lásd Rác Károly a Zárdái Egyházm. története.

2. E zárdáról egy 1554-ben kelt oklevélben tétetik először említés. Lásd Pesti Fr. A Szörényi bánság története. 207. l.

3. Lásd Rác Károly. A Zárdái Egyházm. története.

4. Lásd Pesti Fr. A Szörényi bánság története. 209. lap.

megadja, anhak felette is a templomhoz is in perpetuum soha semmi részöket ne pretendálják.¹

Ez időből azt írja Pesti Frigyes a szörényi bán-ság története című munkája 337. lapján, hogy „Karánsebesen a Kálvinisták a tért egészen elfoglalták s predikációikban úgy nyilatkoztak, amint a körülményeknek rájuk nézve kedvező voltában csak lehetett.“

A ref. egyház egyébiránt Karánsebesen már az előző század második felében kellőképpen megerősödött a görög keleti oláhság tömeges áttérése folytán. Ismeretes dolog ugyanis, hogy a XVI. század második felében a református vallású erdélyi fejedelmek nagy buzgalommal fogtak hozzá az oláhoknak a református vallásra való áttéréséhez. S ez a munkájuk, bár az oláh nép műveletlensége miatt lassan haladt előre, mégis eredménnyel járt, mert csakhamar annyira szaporodott az oláh református egyházak száma, hogy az erdélyi rendek 1577-ik évi határozata folytán már püspököt is választhattak maguknak, aki azonban a magyar református superintendensnek alárendeltje.² Az oláh reformátusok éltek is az erdélyi rendek adta eme joggal, mert nemsokára megválasztották a tordosi (Hunyadm.) illetőségű Tordasi Mihályt püspöknek, aki Archie hunyadi oláh református esperessel Mózes két első könyvét oláhra fordította s Geszti Ferenc dévai várkapitány költségen 1582-ben Szászvároson „Pálie“ címen kiadta.³

„Tordasi püspök idejében Herce István volt oláh kálvinista predikátor Karánsebesen, aki szászsebesi, hátszegi és lugosi lelkészársaival a Szentírást oláh nyelvre kezdte fordítani“⁴ Az oláhság tömeges áttérésének tehát az lett a következménye Karánsebesen, hogy az előbb magyar református egyház a XVI. század vége felé oláh református egyházzá alakult.

Ez azonban ezuttal még nem azt jelenti, hogy az isteni tisztelet már akkor oláh nyelven folyt volna, különben nem lett volna szükség, hogy majdnem egy félszázaddal később a Geleji Katona István erdélyi superintendens közbenjárására elrendelje a fejedelem, hogy az oláh református papok hetenként négyszer oláh nyelven prédikáljanak a népnek s a mindennapi esteli és reggeli református könyörgéseket oláh nyelven ki-nyomatva megtanítsák.

Általánosan ismert dolog, hogy a magyarországi reformátusok, ahol egyházat alakítottak, ott mindjárt iskolát is állítottak fel, hogy abban, az új vallás leendő polgárai megfelelő szellemben nevelthessenek. „Ilyen iskolát állított fel a karánsebesi református egyház is a Barcsai Ákos, lugosi és karánsebesi bán támogatásával, amelyben a magyar és oláh nép egymáshoz való közelebb hozatala előmozdított.“⁵

„A karánsebesi és lugosi református iskolák hatása alatt oláh nyelvre fordított református énekek használatát ugyancsak Geleji Katona István erdélyi superintendens ösztönzésére a fejedelem elrendeli a többi oláh református egyházakban is.“⁶

(Folyt. köv.)

1. U. o. 208. lap.

2. Lásd Pesti Fr. A szörényi bán-ság története 362. lap.

3. Lásd dr. Görög Ferenc. A reformációnak az erdélyi oláhságra gyakorolt hatásáról. A szászvárosi ref. főgimnáziumi 1907—8. évi értesítője.

4. Lásd Pesti Fr. A szörényi bán-ság története. 362. lap.

5. Lásd Pesti Fr. A szörényi bán-ság története. 210., 211. és 229. lapjait.

6. Lásd dr. Görög Ferenc. A reformációnak az erdélyi oláhságra gyakorolt hatásáról. A szászvárosi ref. főgimnáziumi 1907—8. évi értesítője.

IRODALOM.

Berezik Árpád: Magyar Tárca. O. K. 1572—1576. Ára 1 korona. Előttünk áll a nagynevű író teljes nagyságában. Látjuk megcsillanni nemzeti önérzetét, a veszedelmek közepette, látjuk a féltést, mellyel nemzetét félti. Mindkettőre sok alkalma van. Látjuk a büszkeséget, a mikor a nemzeti viseletekről, mikor a magyar nép szokásairól szól; látjuk, mily vonzó ereje van a magyar nyelvnek. S elkomorodunk, mikor hibáinkat sorolja fel az író. Mikor látjuk a közönyösséget, mely megöli az országot a nemzeti érzésnek a kivesztését s a fenyegető veszedelmet, mely a nagy némettség részéről indul ki s mint acélgűrű szoritja körül országunkat. S mind ezt a nagyon, nagyon komoly, életbevágó dolgot az író szép könnyved alakba öltöztetve, kedves, nép stílusban adja elő. Ugy, hogy olvasója ellenállhatlanul követi, lelkesedik, sir, nevet vele együtt.

Fitz József: Az új levél. Novellák. Lampel R. (Vodiáner F. és Fiai) részv. társaság kiadása. Ára: 3 kor. 20 fillér. Nagyon fiatal ember lehet Fitz József, de rossz irányban indult. Novelláiból különös világ alakul ki lassan-lassan szemeink előtt s ebben a különös világban nagyon furcsák, száználmasan furcsák az emberek is. Pedig néha ki-ki csillan egy egészséges hang is s ilyenkor az írónak a jobbik énje látszik meg egy pillanatra. És ekkor látszik meg, hogy milyen kár neki nem más irányban dolgozni. Nem csak a szemeten turkálni, nem csak örökös mámorban élni és afféle kölyök őszinteséggel mindent szemünkbe mondani. Ez az őszintesége értékessé teszi munkáját, de nem szépészeti szempontból, hanem inkább a Krafft Ebing-féle tanulmányok szempontjából. Tolla könnyen forog, akár csak a félmármorban levők nyelve. Van meglátása is, de az a világ, melyben hősei mozognak, az valahogy olyan kísérteties egészségtelen világításban foszfoszenkál előttünk, hogy még ott se élvezhetjük, a hol lehetne. A mű kiállítása szép, ára se túl magas.

A költőn túl. H. Szederkényi Annának, a kiváló, nagytehetségű írónőnek „A kőfalon túl“ című érdekes és értékes drámája, melyet épen most mutatott be nagy sikerrel a „Kamarajáték Szintársulat“, megjelent könyvalakban is, a Gömöri Jenő szerkesztette Modern Könyvtár-ban, amely már eddig is értékes művekkel gazdagította a magyar irodalmat. Akik ezt a művész írónőt eddig csak nagyértékű és népszerű elbeszéléseiből ismerik, azoknak kellemes és gyönyörűség megsejtés lesz ez az érdekes, mondhatnók szenzációs dráma, amely már tárgyánál fogva is a legáltalánosabb érdeklődésre tarthat számot. A dráma tárgya a zárdai életből való. A zárdai élet és az apácasors ferdeségeit, szörnyűségét és martiriumát festi benne az írónő és a nem minden tendencia híján való dráma az írónő kiválóan éles meglátóképességét, leíró talentumát és gyönyörű nyelvezetét egyesíti magában. Egészen új tárgykört hódított meg a drámai irodalom részére, amelyből egészen új, megkapó és igaz hangokat csalt elő. Az értékes füzet ára 40 fillér és kapható minden könyvkereskedésben, dohányüzletben és pályaudvarokon.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A kath. középiskolai tanáregylet gyűlése.** Február hó elsején gyűlésre jöttek össze a katolikus tanárok és ünnepelték Mázy Engelbert elnököt, a szerzetes állami tanker. főigazgatót, ki megnyitó beszédében érdekesen nyilatkozott a kath. tanárok egyesületéről, melynek az volna a célja szerinte, hogy az evangéliumot és a keresztet bevigye a tanárok közé és az iskolákba. Beszédéből még leszegezzük a következőket: „Mi keresztények követeljük, hogy fiaink keresztény erkölcs tanításban részesüljenek. Mi akik Európában 100 milliónál többen vagyunk, követeljük ezt. Nekünk jogunk van követelni a vallásoktatást, mert mi vagyunk a többség, mi vagyunk az állam. Nem azóta jogositanak e nagyobb reményre egyetemi ifjaink, ami a keresztet Szent Imre körünk és a kollégiumok segítségével az egyetemre be vittük . . . A felekezeti különbségekből keletkezett kérdést nem a vallásoktatás eltörlésével kell elfojtani, hanem el kell érni azt, hogy a vallást szabadon lehessen hirdetni; valamelyik vallás majd magához édesgeti a többit.“ Ime így beszélnek a Barkócy kertjének virágai, a Mária kongreganisták pártfogói az állam pénzével fizetett kis katolikus középiskolai tanárok. Nem a maguk ügyeivel s nem a középiskola dolgaival foglalkoznak, hanem felekezeti politikát csinálnak s nyíltan bevallják, hogy a kereszt botrányokat ők inszenizálták. Beszédökben sok szó van a vallásról és a vallásos oktatás szabadságáról. De hiszen a vallás ma is kötelezett tantárgy a középiskolákban. Még az evangéliumot is követelik (a könyvet s nem a szellemét), de ez minket ne vezessen félre; a legridegebb vallásos türelmetlenség harcosai ezek, akik elesküdték maguktól saját gyermekeiket s mégis a fiakért buzognak. A kiknek a vallásoktatás szabadsága kell, de ezt úgy értik mint a szászvárosi gör. kath. vallás tanár, hogy oláhul taníthasson még a mi iskolánkban is. Mi ezeket az urakat nem tarthatjuk sem tanároknak, sem magyar embereknek. Nem tanárok s nem lehet meg a teljes elfogulatlanságuk és függetlenségük; bizonyítja hogy nagyobb részt szerzetesek és a Mária kongregációnak tagjai. Nem is igazi magyarok, mert nem hirdetnének felekezeti gyűlöletet. Ime ez az oka, hogy mi ennek az egyesületnek az alakulását nem tartottuk országos tanügyünkre szerencsének s nem is helyeselhetjük, hogy az állam hozzájárult ahhoz, hogy tagjai állami védnökség alatt szervezkedhessenek. Nem szabad önálló polgárok sza-

bad egyesülete ez, mint a prot tanároké, hanem Rómától és nagyobb részben szerzetesi főnököktől függő, szerzetesi fogadalmakkal a rendes polgárok köréből kilépett s a szabad elhatározással nem bíró emberek szövetsége, a kik tévesen hirdetik magukról, hogy többség volnának s hogy ők az állam. Ellenkezőleg, ők kisebbség még saját felekezetükön belül is és államnak sem államok, legfeljebb állam az államban. Ha azért a kormány képviselője és az Országos Tanár Egyesület elnöke megjelentek e gyűlésen, az az idők jele, mely arra int, hogy az iskolai autonómia megvalósításán mindnyájan a legnagyobb erővel buzgólkodjunk és a tanítás jogát a szerzetes és kongreganista tanároktól megvonjuk. Ha még Bécsben sem tűrik meg a modernista esküt letett tanárt társai és nem szolgálnak vele: ideje, hogy az Országos Tanár egyesület is szót emeljen ezek ellen a fél emberek ellen, kiknek nyomorodott voltát eddig humanitásból elnézhettük, de akiknek ránk és az államra való uszítását nem tűrhetjük el s kik immár veszedelmesek lettek reánk, többi tanárookra, a tanügyre és a magyarságra nézve. A szabad elhatározás az embernek főjellemvonása. Akinek szabad akarata korlátozott, az vagy gonosz vagy beteg. Nincs hát helyök az Országos Tanáregyesület soraiban és nincs helye az Országos Tanáregyesület elnökének soraik között és gyűlésükön.

— **A modernista ellentállás.** Az egység hangsúlyozása volt eddig a róm. katholicismus fődicsekedése és ereje. Ez az egység csak amolyan hivatalos megállapítás volt és nem reális valóság. Ha komolyan venné a katholicismus a tridentinumot és minden katolikus őszintén és szabadon válaszolhatott volna arra, hogy hiszi-e azokat a hirhedt megállapításokat, amik azzal végződnek, hogy aki másként hisz, az átkozott legyen: az egyedül idvezítő egyháznak a fanatikus kisebbségen és az egzisztenciájuk miatt hozzáláncoltakon kívül, ma alig volna igazi hive. Amíg az elvi kérdéseket megkerülik és csak a gyakorlati alkalmazkodást sürgetik: addig Róma tábora egységes, de amint szorosabb vizsgálódásra kerül a sor, mindjárt kitűnik a valóság s ez az, hogy a római táborban is meg van az embereknek a maguk egyházi dogmáktól független meggyőződése. Innét a vonakodások letenni az antimodernista esküt és innét a tiltakozások, amiket lehetetlen nekünk is részvétlenül hallani. A kormányok tiltakozását megértjük, ők a hatalmat féltik, azt az állásfoglalást is helyeseljük, mellyel a tudósok a tudomány szabadságát védik, ez kötelességük; azok az elhangzó kijelentések és tények azonban, amelyekkel a szerencsétlen lelkőkben agyongyötört és szorongatott plébánosok és kath.

professzorok az esküt megtagadják, a mi sziveinkben is részvétet keltenek. Az ember szenved itt, a lélek, amelyet leigáznak és béklyóba vernek. S ha szinte nagy közbenvetés vagy is közöttünk s nem a mi hitünk sorsosairól is van szó (a modernisták még erős katolikusok és komolyan veszik a kath. vallást), mégis rokonszenvvel fordulunk feléjük és rájuk tekintve világosan látjuk, hogy a pápaság eleitől fogva testvérgyűlölő volt s az ultramontanizmus híres egysége sohasem volt lelki egység, hanem csak hatalmi kényszer és szolgáltság. Mi pedig mindnyájan szabadságra hívtunk a Krisztusban. Innét a modernista ellentállás, mely Róma táborát kettészakította és a katholicizmust átalakítani készül. Oda át is II-ik Luthert várnak, új reformációt, amelynek árnyékát már előre veti a modernisták ellenállása.

— A német császár. A német császár, akit mi már régen nem tekintünk a liberalismus főzászlósának s kinek protestantizmusa csak arra való, hogy a protestánsokat is a natalom szekeréhez láncolja, római nagy követe útján igen kellemetlen igazságokat üzent a Vatikánnak. Azt, hogy nem hajlandó tovább eltérni a Borromei encyklika-féle kirohanásokat és a német róm. kath. klérusnak a modernizmus címe alatt az államhatalom alól való teljes kivonását. A tenorja a nagy követ beszédének annak konstataciója, hogy a 18 milliónyi kath. kisebbség elnyomja a 45 milliónyi protestáns többséget s az a követelés, hogy Róma a német protestantizmust egyenjogú tényezőnek ismerje el. Minden tekintetben helyeseljük ezeket a kijelentéseket, noha nyilvánvaló, hogy ezekben és itt nem a protestantizmus sérelmeinek megorvoslásáról, hanem csak a császári hatalom érvényesüléséről van szó. A német császár ur akar ienni nagy birodalmában és nem tűri a pápai rivalitást. Ez alapjában véve helyes. Szerettük volna azonban, ha ez a hatalmi szó és tiltakozás magoknak a lelkiismeretükben megtámadott német katolikus tudósoknak és általában a lelkiismereti szabadságnak megvédelmezését is vette volna alapul. Világtörténeti szempontból azonban így is fontos ez a híres nagy követi ebéd. Hátra van azonban még a fekete leves s az a kérdés, hogy az Ottók és IV. Henrik politikájának a folytatása készül-e, vagy csak egy muló nehezteléssel van e dolgunk, amely felett nekünk is napirendre kell térni?

— Egy rövid ujsághír a több s nagyobbak között szerényen meghuzódva arról ad hírt, hogy a kultuszminiszter az épülő szegedi fogadalmi templom oltára költségeire hatvanezer koronát engedélyezett. Tehát nem a sajátjából adományozott, hanem valamilyen rendelkezésére álló alaptól engedélyezett. Szép kis summa, egy oltárra! Nem az irigység lelke szólal meg e hirre mibennünk; hiszen, bár nem valószínű, de lehetséges, hogy rkath. alaptól telt az a summa pénz. De az már elvitathatatlan igazság, hogy parádéra költött pénz. Parádéra, ebben az országban, ahol jajgat

a nyomor a nép és tisztviselők ajakán egyaránt: parádéra, hol a katonai költségek, a nagyhatalmi hóbort kétségbeejtően sok-sok milliókat facsar az adózókból, míg az e célra szolgáló nemzeti vagyont grófi püspökök fejedelmi lakomákra költik; parádéra, hol butaságban kell hagyni a népet, mert nincs elég iskola. (Helyette annál több a korcsma.) És még ha legalább olyan helyen állítanák azt a fogadalmi templomot, ahol még nincs hajléka a hitbuzgóságnak. Hanem Szegeden, a legkatolikusabb magyar alföldi városban, ahol tudunk szerint most is több templom van a kelleténél. — És a miniszter ur oltárra adja ezt a hallatlan összeget. Mellette pedig hány meg hány oltár van rombadőlvé s nincs aki, s amiből megépítse. Egyetemünk csak kettő van az országban; persze a harmadikra próbáltuk volna csak mi elkérni azt a hatvanezer koronát, — mi lett volna a válasz? — A lelkészeink, a magyar kultúra amaz őrtállói, kik ott, azokban a nyomoruságos falvakban állanak elhagyatva, mint pompéji romjaiból kiásott őrszem, amely helyeket s azok viszonyait a miniszter csak a máv. szalonkocsija ablakából ismeri, oh ezek az őrtálló lelkészek nem érdemelnek többet 800 forintoknál, amennyit itt Debrecenben egy valamirevaló vaggongyári munkás megkeres. — Az állam jóvalta pedig napi 13 és fél krajcárokat juttat az árvainak . . . abból a költségből pedig, ami az oltárszentelésre utazó miniszter reprezentálására majd elfogy: nem egy népiskolát fel lehetne állítani Biharban. De mi hallgassunk, hiszen alkotmányos, független államban, vallásegyenlőségben élünk és halunk. (— is —)

Dr. Némethy Károly ünneplése. (Levél a szerkesztőhöz.) Kedves barátom! Sajnálattal látom, hogy a községünkben két héttel ezelőtt lefolyt ünnepségről küldött hosszabb tudósításom nem jutott kezedhez.¹ Dr. Némethy Károly ur öméltségét ünnepelte Berettyó-ujfalu közönsége. Mióta diszpolgárnak megválasztottuk, most volt először szülőfalujában — ez alkalmat megragadva, oly bensőségteljes szép ünnepélyt rendezett a község és az egyház, melyet sem Öméltsága, sem mi nem fogunk elfelejteni. A község diszkozyulást tartott, melynek egyetlen tárgya az ő érdemeinek méltatása volt. Nagyon szépek és meghatók voltak azok a beszédek, melyek a küldöttségek fogadásánál és a diszbeden elhangzottak. De tagadhatatlanul legszebb, legkiemelkedőbb pontja az ünneplésnek az államtitkár ur t. b. főgondnokká való választása volt. A zsufolásig megtelt templomban egyhangulag választotta meg a közgyűlés e tisztre. Azt a megható jelenetet csak látni lehetett, de le írni nem. Ösz emberek, kik ismerték az államtitkár ur édes atyját, kik még ma is szeretettel hordják szivökben annak emlékét; férfiak, kik együtt játszadoztak az innét 10 éves korában elkerült kis fiúval, sirvá sirtak az elmondott beszédek hatása alatt. Boldog volt, ki ott lehetett az ünnepélyen, melyen a volt lekipásztor, a boldogemlékü édes apa szelleme lebegett áldólag a megtisztelt fiu feje felett. Szeretném, ha röviden megemlítenéd ezt lapodban. Megérdemli az

1.) A tudósítás, amint értesülünk, egy másik debreceni lapnak adatott le.

a férfi, ki a templomból kijövet megfogta a kezemet s olyan szívből, lélekből mondta: Kedves lelkész ur, ezen a helyen, hol bölcsöm ringott, hol minden boldog ifjúságról beszél, mondom önnek, hogy minden illetéktelen beavatkozástól óvakodva dolgozni akarok ami egyházunkért, kérek munkát s kérem mielőbb tájékoztasson engem ez egyház körülményeiről is hadd lássam, mit tehetek. Munkát kért! Te tudod, hogy mit jelent ez a mai világban, a frázisok korában, a hol mikor a hangzatos ígéreteket be kellene váltani — fázva húzódoznak a legtöbben. Im, ő meg egyenesen munkát kért! Egyszerű szavakban elmondta, hogy az életben nagyon sokan vették körül szeretettel családja körében, társadalomban, közpályáján, de legfőbb becsünek tartja mindezek között azt a szeretetet, melyet szülővárosában tapasztalt, mert ebben része van az ő megboldogult édes atyja emlékének is. És mi reánk, kik személyesen megismerhettük az ő vallásos, szerény, nemes lelkét, példaként hatott minden szava, cselekedete s igaz büszkeséggel tekintünk az egyszerű kálvinista pap nagyra-hivatott fiának. Isten veled! Berettyóújfalú, 1911. jan. hó. Igaz barátod, Zih Sándor református lelkész.

— **A tanítóképző intézeti tanulók tiz éves emlék-alapja** javára, a melyet az 1900. évi tiz éves találkozó alkalmával 7 tanuló társ 100 K összegben a kollegiumi pénztárba alapítványul befizetett, az 1910. évi 20 éves találkozás alkalmából 6 alapító tag 30 K-t, 2 újonnan belépő tagtárs pedig 20—20 K-t, együtt 70 K-t adományozott. Az alapítvány összege ezzel és az időközi kamatokkal: 218 K 01 fill. Az alapítvány alapító tagjai: Szabó Elek püspökladányi, Csathó Gyula kötegyáni, Hörömpö Ferenc ceglédi, Rác Béla bagaméri, Varga Béla köröstarcsai, Végh Gábor apai, Viski József tiszadobi; az újonnan belépő alapító társak: Kalmár József b.-ujvárosi, Lévai Márton h.-böszörményi tanítók. A szíves adományokért hálás köszönetét fejezi ki Orosz István képzőintézeti igazgató.

— **Uj theologiai licentiatús.** Dr. Kováts István szatmári lelkész, debreceni theologiai magántanár „Gibt es eine Verwandtschaft zwischen Buddhismus und Christentum?“ (Van e rokonság a buddhizmus és a kereszténység közt?) című dissertációjával a bécsi egyetem evang. theol. fakultásán elnyerte a „licentiatús theologiae“ fokozatot. Örömmel hozzuk ezt a hírt olvasóink tudomására és szívből gratulálunk a fiatal tudós lelkésznek, a kinek a beiktatására most készül a szatmári ref. egyház s aki ez alkalomra új érdemeket szerzett. Ha eddig a versenyben sokakat megelőzőt tehetőségének köszönhetette Isten után, kinek kegyelmével emelje tovább s tegye egyházunk és szent vallásunk erős oszlopává.

— **A dr. Barcsa János alapítványra** újabb Zeke Dániel törökszentmiklósi tanító gyűjtése folytán: Boris Ferenc, Erdélyi Róza, Fodor Etel, Horváth Antal, Kerekes József, Nagy Sándor, Nagyné Csukás Irén, Simon Ferenc 1—1 kor., Máthé József 40 fill., Zeke Dániel 3 kor., összesen 11 kor. 40 fill.; továbbá Széll István ref. énekvezér 2 kor., Márk Endre kollegiumi ügyész 10 kort. adományoztak. Ezzel az alapítvány összesen: 249 kor. 40 fillerre emelkedett.

— **A két Vecsey-testvér halála.** Csütörtökön meghalt Vecsey Viktor bátyánk, volt csapó-utcai gyógyszerész, egy tetőtől-talpig derék uri ember, hü atyafi, testvér, egyházának buzgó tagja és Debrecen városának derék polgára. A debreceni egyetemnek is lelkes hive és pártfogója volt ő, ki e célra Isten után szerzett javaiból 2000 koronát adott s lapunknak is eleitől kezdve olvasója volt, a ki a ref. egyház ügyei iránt mindvégig melegen érdeklődött. Fáj, hogy nem láthatjuk őt többé a választékosan gonddal öltözködő, mindenki iránt figyelmes és kedves atyai jó barátot. Busan sóhajtunk utánna és ime azonban kapjuk a hiób hírt a másik Vecsey testvér, Vecsey Sándor asszonyvásárai ref. lelkész, az érmelléki egyházmegye tanácsbírájának az elhunytáról is. Még tegnap ő is aláírta testvére gyász jelentőjét s ime ma már ő is halott. Vecsey Viktor és Vecsey Sándor testvérei voltak a nagy Révész Imre özvegyének s így nagybátyjai Révész Kálmán kassai lelkésznek és esperesnek, a kik felé most mindnyájan részvétellel fordulunk.

— **Lapunk nyomdájában rendelt egyházi nyomtatványok után 2 % ajánlatik fel a Kálvineumra.**

— **Előfizetési felhívás!** „Templomi imádságok“ címmel egy könyvet akarok közrebocsátani, melyben az imádságok három főrészen csoportosulnának oly módon, hogy az I-ső részben lennének; a hosszabb imádságok ritkább esetek és ünnepek alkalmára; — a II-ik részben: elő- és utóimák, különösebb alkalmi és időszaki reggeli egyházi beszédekhez: — a III-ik részben pedig: elő- és utóimák reggeli és délutáni ünnepi egyházi beszédekhez. — Már a tartalom jelzett csoportjainak fejezeteiből nyilván látható az a cél is, a melyért és a melyből irattak az imák, — de hogy aztán — az én legjobb igyekezetem és akaratom mellett is — miként sikerültek? azt majd csak a jogos kritika fogja eldönteni. A kiadás vagy közrebocsátásra vonatkozólag még szükségesnek vélem megjegyezni már most, hogy az csak akkor és abban esetben történik meg, hogyha kedves hittestvéreim, kellő számu aláírásukkal, illetve, az azokban nyilvánuló bizalmukkal megtisztelni kegyeskednek. — Másként szerény művecskémnek közrebocsátása határozottan elmarad. A „Templomi Imádságok“ — ha ugyan megjelenhetnek — füzve nem, hanem csakis bekötött példányokban fognak megjelenni, — s árát, tekintettel a nyomtatási és bekötési költségekre, 4 koronában állapítottam meg, a mely természetesen, a megrendeléshez képest, vagy előre, vagy utánvétellel lesz hozzá- küldendő. Az előfizetési ívek visszaküldését, valamint a külön megrendelések jelzését, folyó évi március hó 1-ig kérem nevemre Karcagra. Hittestvéri szeretettel MADARÁSZ IMRE református lelkész.

Pályázati hirdetés.

Tiszántuli ref. egyházkerületünk 19/1909. sz. végzése alapján pályázatot hirdet a budapesti „Protestáns Országos Árvaegylet”-nél kerületünk által létesített egy alapítványi helyre.

Pályázhatnak olyan ref. vallású, magyar honos, teljesen vagyontalan, törvényes születésű, testileg, lelkileg ép és egészséges lelkészgyermek, fiuk és lányok egyaránt, a 6 életévől a 10-ikig s csak kivételesen a 12. életkorig, akiknek atyjuk a tiszántuli egyházkerületben szolgált, akik apátlanok, anyátlanok, vagy akiknek anyjuk él, de atyjuk meghalt, mindkét esetben elsősorban azok, akiknek legtöbb, keresetre még nem képes testvérük van.

A kérvény mellékletei:

1. A szülők vallását, polgári állását és elhalálozását igazoló anyakönyvi kivonatok.
2. Az árva keresztlevele és védhimlőoltási bizonyítványa.
3. Szegénységi bizonyítvány, mely a lelkéssel is hitelesítendő.
4. Az árva testvéreinek számát, korát és ellátásuk módját igazoló okmányok és
5. iskolai bizonyítvány tanköteles pályázóknál.

E pályázati hirdetést fenti ker. végzés alapján azzal küldöm meg a nagytiszteletű esperes urakhoz, hogy azt a lelkésztársak között azzal méltóztatassék körözni, hogy azt netalán egyház-községük területén élő özv. lelkésznek figyelmébe ajánlják s hívják fel őket, hogy kellőleg felszerelt kérvényeiket az esperesek útján hozzam legkésőbb f. évi április 15-ig küldjék he.

Teljes tisztelettel vagyok

Debrecen, 1911. jan. hó 30-adik napján

dr. Eröss Lajos

püspök.

Pályázat

az éradonyi ref. egyház kántor-tanítói állására melynek javadalma: kétszobás lakás természetben, melléképületekkel és kerttel; készpénz 1002 korona melyből 571 kor. államsegély, egy zsellér legelő illetőség és stóla. Korpótlék államsegélyből adatik. Kötelessége: I—VI osztályu vegyes népiskola vezetése, kántori teendők végzése orgona nélkül, kanonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése, egyháztanácsi jegyzőkönyv vezetése, vallásos estélyek alkalmával a kántori teendők végzése és tőle telhetőleg ilyenkor másban is

közreműködés; az ismétlő iskola tanítása, melyért azonban a Község ez időszert 20 kor. tiszteletdíjat ad.

Pályázati határidő 1911 február hó 15. mely ideig szabályszerűen felszerelt kérvények az éradonyi ref. lelkészi hivatalhoz küldendők. A személyes bemutatkozás előnyt biztosít, azonban az egyház költségeket nem térít meg. Az állás megerősítés után azonnal elfoglalandó.

Éradony, (Bihar vm. posta hely.) 1911. jan. 31-én.

Laczák Dezső

ref. lelk. isk. sz. elnök.

Pályázat.

A biharszentjánosi ref. egyház kisvegyes-tanítói állására.

Javadalom: a jav. jegyzőkönyv alapján pénzre értékelve k. b. 1200 (ezerkétszáz) kor. Lakás és kert.

Kötelesség: a kisvegyes iskolát (I. és II. oszt.) tanterv szerint tanítani és az orgonista kántor-tanítót — akadályoztatása esetén — helyettesíteni.

Megjegyzés: a tanítói föld (11000 négyszögöl) ez idő szerint bérletben van kisholdja (1000 négyszögöl) 30 kor.-val. A bérleti idő f. évi okt. 1. leteltével a bérlet meghosszabbítható, elen esetben a bérlőnek 80 kor. trágya érték fizetendő.

Okleveles tanítónők vagy tanítók pályázhatnak. Kérvények f. évi febr. 14-ig bezárólag — a ref. lelkészi hivatalhoz — u. p. Bors, intézendők.

Szűcs László

ref. lelk.

Pályázat

a körösszegapáti ref. kántor-fitanítóságra. Éai javadalom: 1. Lakás, melléképületek és kert. 1. 648 korona az egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve. 3. 9 hold föld legelőilletőséggel. 4. Stóla. Államsegélg fizetésekiegészítés 212 korona. Kötelességei: az I—VI osztályu fiúiskola egyházkerületi tanterv szerinti tanítása; az összes kántori teendők orgona játékkal való végzése; ismétlősök tanítása, melyért 30, egy-

házi jegyzői teendők végzése, melyért 40 korona tiszteletdíjat kap. Pályázhatnak okleveles, orgonista tanítókf Pályázati határidő: 1911. február 10. Választás február 12. Állás választás után azonnal elfoglalandó.

Körösszegapáti, (posta Körösszakál Biharm. 1911, jan 14.

Patóh Károly
ref. lelk.

Pályázat

a kisszántói ref. kántortanítóságra, melynek javadalma 1. Párberkészpénz 35 kor. 52 f. 2. Párberbuza és zab értéke 301 kor. 92 f. 3. Tüzifa értéke 56 kor. 4. Tandij, amennyit tandijkárpótlás címén fog kapni az egyház az államtól, circa 425 kor. 5. Munkaváltság 61 kor. 60 f. 6. Hat kat. h. 1213 négyszögöl szántó és kaszáló, mely ez idő szerint 400 kor. összegért van haszonbérbe adva évenként.

Kötelessége az I—VI. oszt. vegyes népiskolai növendékeknek a tiszántuli ref. egyházkerület tanterve szerinti tanítása, temetéseknél és isteniszteletek alkalmával éneklés vezetése, lelkész akadályoztatása esetén s kanonikus órákon lelkész helyettesítése.

Pályázati kérvények február 15-ig lelkészi hivatalhoz adandó be.

Kisszántó, 1911. január 23.

Keresztesi Károly
ref. lelkész, iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A nyirábrányi ref. leányegyház előkönyörgőtanítói állása elhalálozás folytán megüresedett: Fizetése: 1. 6 kat. hold föld, melynek tiszta jöv. 6 K 64 f. 2. Egyháztól készpénzben 323 K 60 f. 3 Két öl tüzifa beszállítva 52 K 4. Stóla temetésektől átlag 24 K. 5. Természetheni tisztaság kerttel, melléképületekkel. 6. Fizetéskiegészítés 633 K 7. Korpótlék az államsegélyből. 8. a föld adóját egyház fizeti.

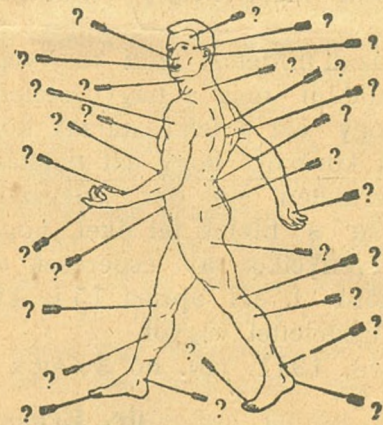
szítés 633 K 7. Korpótlék az államsegélyből. 8. a föld adóját egyház fizeti.

Köteles a vasárnapi és egyéb isteniszteleteket a templomban énekléssel, beszéd tartással, imádsággal s a temetéseket önállóan végezni. Iskolában a rendes és ismétlő tanköteleteket egyházkerületi tanterv szerint tanítani. Gyűlési jegyzőkönyveket, gondnoki naplókat szükség szerint vezetni.

Okleveles pályázatok febr. 15-ig Sebeők István felügyelő lelkészhez Nyiracsádra küldendők. Állás március 1-én elfoglalandó.

— Lapunk nyomdájában egy 14 éven felüli 2—3 középiskolát végzett fiu tanulóknak felvétetik. Vidéki is.

Vannak fájdalmai?

I. A Feller-féle Elsafluid saját tapasztalatunk szerint fájdalomcsillapító, gyógyító, gyengeséget megszüntető hatással bír, gyorsan és biztosan gyógyít csúzt, köszvényt, ideggyengeséget, oldalszurást, influenzát, szaggatást, fej-, fog- és derékfájást, zsábat, bénulást, szemfájást, migránt, sok itt meg nem említett betegségtől megszabadítja az embert. A Feller-féle Elsa-fluidot rekedtség, nátha, mell- és torokfájás és légvonat vagy hüléstől eredő bajok ellen is páratlan gyógy sikerrel használják. Valódi csak úgy, ha minden üveg a „Feller” nevet viseli, 12 kis vagy 6 dupla, vagy 2 specialis üveg bérmentve 5 korona.

II. Továbbá tudomására óhajtjuk hozni, hogy az emberek ezrei gyomor bajok, görcs, étvágytalanság, veseégés, hányási inger, rosszullét, felbőfögés, puffadtság, dugulás, aranyeres bántalmak és különböző emésztési zavarok ellen kitünő és biztos sikerrel használják a Feller-féle hashajtó Rebarbara-Elsapilulákat. 6 doboz bérmentve 4 korona. Óvakodjunk azonban utáztatoktól és címezünk minden rendelést pontosan

FELLER V. JENŐ gyógyszerésznek Stubica, Centrale 124. szám (Zágrábmegye).

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Debrecen, Piac-u. 69. sz.

Kölcsönöket ad: 1. Kezességre egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha kezesek nem szövetkezeti tagok. 2. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 3. Zálog kölcsönöket biztosításként elfogadható értékekre. 4. Előleg kölcsönöket a fizetett összeg kilenc-tizedrészt erejéig, kezesség nélkül.

Minden 100 korona kölcsön heti 50 fillérjével fizethető vissza, melyben a kamat is befoldaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

A törzsbetétek 6 százalékos jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármely napján utólag fizetendő legolcsóbb kamal mellett folyósít. A törzsbetét befizetések a hét bármely köznapján a hivatalos órák alatt eszközölhetők.

Vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

Az intézet tagjainak száma öt évi fennállás alatt 4500-ra emelkedett, akik 20260 törzsbetétre több mint Egy és egy negyed millió koronát fizettek be. A kihelyezett kötvény állományunk pedig ez idő szerint a 1.800.000 koronát meghaladja.

ifj. Widder Sámuel,
ügyv. igazgató.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Könyvnyomda-átvétel.

Tisztelettel van szerencsém a nagytiszteletű és tekintetes esperes, lelkész, tanár és tanító urak, egyházi és iskolai előljáróságok, valamint a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy az eddig Korcsmáros Kálmán tulajdonát képezett

„Debreceni Protestáns Lap Könyvnyomdája“

címet viselő könyvnyomdát a mai napon átvéven, azt a haladó korigényeinek figyelembe vételével berendeztem s ajánlom magamat az összes egyházi és iskolai, valamint mindennemű más nyomdai munkák, mint: könyvek, füzetek, folyóiratok, lapok, körlevelek, számlák, levél-papír- és borítékok, névjegyek, eljegyzési és más alkalmi nyomtatványok, egyszóval bármi néven nevezendő nyomdai munkák gyors, pontos, ízléses s a megdrágult munkabérek- és anyagárákhoz viszonyítva jutányos árban elkészítésére.

Mint volt lelkész fia, ki egy egyházkerületi, illetve főiskolai nyomda felállítására érdekében az 1903. évben tervezetet készítettem és azt kinyomatva minden lelkészi és egyházi hivatalhoz megküldöttem, teljes bizalommal fordulok a n. é. közönséghez, különösen a nt. esperes, lelkész, tanár és tanító urakhoz, hogy ezen vállalatomban lehetőleg támogathatni sziveskedjenek, hogy segítségükkel a kezdet nehézségeit leküzdhessem s szeretett egyházunknak és hazánknak munkássággal hasznára lehessenek.

Kérelmem ismétlése mellett, mielőbbi szives rendelményeiket kérve, vagyok

Debrecenben, 1910 december hó 1-én.

Kész szolgálók:

G. Szabó Kálmán,

a „Debreceni Protestáns Lap Könyvnyomdája“
tulajdonosa.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben. Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

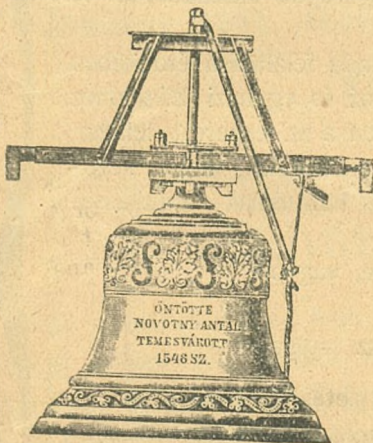
Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Diszáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stílusban. levéltári okmánytartók.*

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

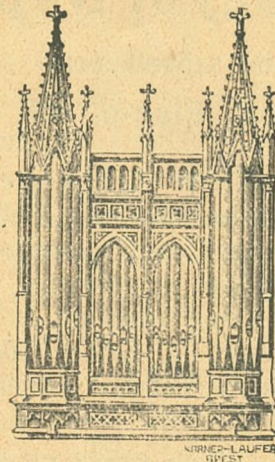
melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang

nak, mint régi modoruk. Hly szerkezetű 327 kgos harang oangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl evábbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet ukkal való újra szerelését és vertvas-harang állványoka. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angester József és Fia Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hangu

HÁRMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. sz.

Ajánl :

kályhákat
templom és iskolafűtésre.

❁ Premiere folytonégők, ❁
Takaréktüzhelyek, porszívók.

Nagyraktár minden nagyságu

❁ főző konyhákban. ❁

Toronyórák

palota-, varosházi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközli

Mayer Károly utóda

Müller János

első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Felelősszerkesztő: Dr. Ferenczy Gyula.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi

drogueria

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület).

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint be-
rendezett

mentőszekrények, kötszerek,

desinficiálószeresek, Creolin, Carbol,

mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Ser-
tés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugy-
szintén nagy választék mindenféle

gummiárukban, sèrvkötőkben,

valamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-
nyek, urasztali poharak, tányérok,
kannák alkalmi ajándékok

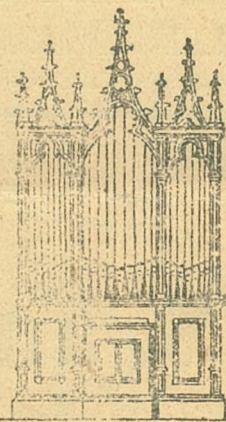
nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással
berendezve.

ORSZÁGH S.
és Fia

cs. és kir. udvari
szállító

RÁKOSPALOTA.
Budapest mellett

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy
diszoklevéllel“ (első díj) és „Ferenc József lo-
vagrenddel“, az 1904. évi veszprémi kiállításon
„arany éremmel“ (első díj), az 1906. évi kassai
kiállításon „diszoklevéllel“ (első díj) kitüntetve,
azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitünő hangú és szerkezetű, fő-
leg a legújabb légnymatu (pneumatikai) orgo-
náikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és
a változatok egyszerű kezelése mellett, az
időjárás minden viszontagságának ellenállnak.
Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgo-
náink készletben vannak. Eddig 700-nál több
új orgona lett szállítva. Raktáron kitünő hangú
harmoniumok minden nagyságban. Harmiumok
tetszésszerű rajz és változat összeállításal
rendelésre készülnek.

Árjegyzék és részletes tervezet kívánatra
díjmentesen küldetik.

EHRlich „606“

Megjelent **Ehrlich és Hata**

sajátkezű munkája az általuk feltalált „606“ gyógyító szerről. Az eredeti kísérletek megörökített élethű képeivel.

Irták : Dr. EHRlich P. és Dr. HATA S.

Magyarra fordította, előszóval ellátta : Dr. MARSCHALKÓ TAMÁS kolozsvári egyetemi tanár.

Tudományos értéke mellett rendkívül érdekes munka, melynek tartalmát minden kultúremlernek ismernie kell.
Bolti ára : füzve 6 K, diszkötésben 8 K.

HEGEDÜS és SÁNDOR

könyvkiadóhivatalától Debrecenben és bármely más hazai könyvkereskedőnél.

Tokaji bor eladás.

Saját termésű tokaji borom a következő árban árusítom :

Asztali bor literje 64, 70 fillér.

Szomorodni bor literje 1 K, 1 K 40 fill. és 2 K.

Asszu bor literje 3 K, 4 K, 5 K és 8 K.

TÁLLYA (Tokaj mellett.)

Posta és vasuti állomás helyben.

Homoky György ref. tanító és bortermelő

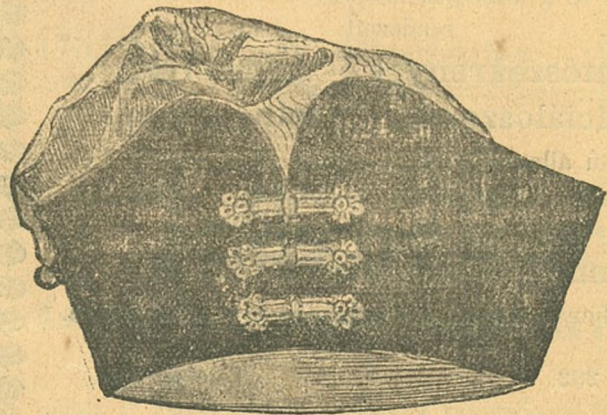
Szántó József.

papi- uri és egyenruhakészítő

Hódmezővásárhely

10 korona darabja. Ha legalább annyi áldozatot hoz a lelkészi kar minden tagja, hogy az egyenruhából a süveget viseli, már az is nagy lépés lesz az ORLE. által általános viselésre ajánlott egyenruha eszméhez.

A magyar ref. lelkészi-kar új süvege.

Papi-ruha árjegyzéket bérmentve küldök!

Teljes tisztelettel

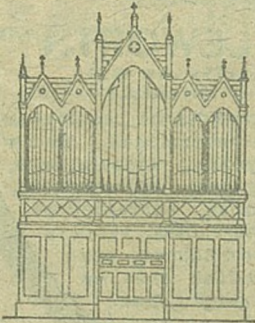
Szántó József

papi-, uri és egyenruha szabó.

Rieger Ottó

villamos gépekkel berendezett és a kir. udvar orgonagyára. **Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának** (koronázási temlom) alkotója.

Budapest, VII. Garay-u. 48.
császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításokon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangu orgonákat szállít 37 év óta 1650 orgonát szállított, közte a

„Király orgonáját”

amely mű ezidő szerint **Hazánk legnagyobb orgonája.** 80 változatú villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltőbb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyára 37 évi fennállás óta 1650 orgonát szállított.

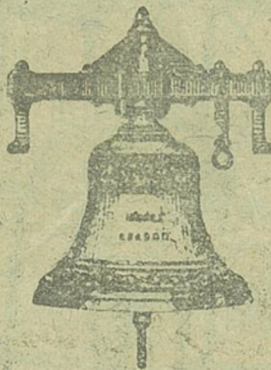
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RAKÓCZI-UTCA 11-28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3-46% súly és armegtakarítás éretik el. Kiváló hang és tartóságaért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lödithető vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasálmányokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre való kitérését, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes arlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/5.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnevedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legintányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legújabb gyógyszer.

Ezen balzsam legújabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél esikarásnál, fejfájásnál azonnal hatás legjobbj fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hatás. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu” gyógyszerháza a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szerezhetők be.